

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЛАБОРАТОРІЯ АКАДЕМІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ТА ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ»

В. Ю. Середюк

**ВПЛИВ ПРАВОВИХ ДОКТРИН
І СИСТЕМ НА РОЗВИТОК
«УКРАЇНСЬКОГО ПИТАННЯ»
ТА ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ
(XIX СТОЛІТТЯ –
ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ)**

Монографія

Харків
«Право»
2022

УДК 340.15(477)
С32

Рецензенти:

Онищук І. І., доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) Міжнародної академії інформатизації, науковий консультант судді Конституційного Суду України;

Скрипнюк О. В., директор Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) НАПрН України, заслужений юрист України;

Шутак І. Д., доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри права Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила»

Автор:

Середюк В. Ю., докторант Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, начальник територіального сервісного центру № 8049 регіонального сервісного центру ГСЦ МВС в м. Києві (філія ГСЦ МВС)

*Друкується за рішенням Вченої ради
Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила»
(протокол № 6 від 28 січня 2022 року)*

Середюк В. Ю.

С32 Вплив правових доктрин і систем на розвиток «українського питання» та державотворчі процеси (XIX століття – початок XX століття) : монографія / В. Ю. Середюк. – Харків : Право, 2022. – 240 с.
ISBN 978-966-998-395-4

Пропоноване дослідження містить результат опрацювання значного масиву фахової літератури з юридичної техніки. Систематизовано наукові розробки спеціалістів у галузі юридичної техніки та обґрунтовано, що знання системи методів і засобів, професійних юридичних правил і процедур, які використовуються для забезпечення письмової побудови, конструктивності та досконалості нормативно-правових актів, необхідні для підготовки пропозицій щодо вдосконалення законодавства, його систематизації та розроблення проектів нормативно-правових актів.

Для викладачів юридичних факультетів, студентів, аспірантів, парламентарів та всіх зацікавлених.

УДК 340.15(477)

© Середюк В. Ю., 2022

© Seredjuk V. Yu., 2022

© Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки, 2022

© Видавництво «Право», 2022

ISBN 978-966-998-395-4

ВСТУП	6
-------------	---

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан наукового розроблення питання та джерельна база	9
1.2. Методологічні засади дослідження та категоріально-поняттєвий апарат	26
1.3. Теоретико-правовий аспект співвідношення понять «нація», «національна держава» та «українське питання»	37
Висновки до розділу 1	49

РОЗДІЛ 2

ДИНАМІКА «УКРАЇНСЬКОГО ПИТАННЯ» У ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ РОСІЙСЬКОЇ ТА АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЙ (XIX СТОЛІТТЯ – ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ)

2.1. «Українське питання» у правовій доктрині імперії Романових	52
2.1.1. Основні риси правової системи Російської імперії та особливості її реалізації на українських землях.....	52
2.1.2. Будителі українського національного руху.....	61
2.1.3. Валуєвський циркуляр 1863 року.....	64
2.1.4. Державна Дума та «українське питання»	69
2.2. Реалізація національної політики та «українське питання» в системі права імперії Габсбургів	73
2.2.1. «Національне питання» як основа внутрішньої політики імперії Габсбургів.....	73
2.2.2. Етапи розвитку «українського питання» в імперії Габсбургів	76
2.2.3. Політика «нової ери» в діяльності народовців.....	86
2.3. Становлення концепцій державотворення та реалізація «українського питання» в національній політичній і правовій думці	94
2.3.1. Внутрішні та зовнішні фактори формування змісту «українського питання» протягом XIX століття – початку XX століття.....	94
2.3.2. Федералізм як державницька ідея.....	97

2.3.3. Ідея власної державності та національної окремішності українців	99
2.3.4. «Українське питання» крізь призму автономізму-федералізму.....	104
2.3.5. Правові ідеї в умовах політизації національного руху	108
Висновки до розділу 2	113

РОЗДІЛ 3

«УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ» В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН (КІНЕЦЬ ХІХ СТОЛІТТЯ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ)

3.1. «Українське питання» як об'єкт міжнародних правовідносин у другій половині ХІХ століття.....	116
3.1.1. Парламентаризм, розподіл влади та народовладдя як характерні ознаки правових систем у другій половині ХІХ століття	116
3.1.2. Розвиток «національного питання» в міжнародно-правових відносинах на початку ХХ століття	119
3.1.3. «Національне питання» в контексті революційних подій 1848–1849 років.....	122
3.1.4. Утвердження капіталістичного типу права та самовизначення народів	123
3.2. «Українське питання» у правових доктринах іноземних держав напередодні та під час Першої світової війни	133
3.2.1. «Українське питання» в німецькій, австро-угорській та російській політичній думці.....	133
3.2.2. Міжнародно-правова доктрина Австро-Угорщини	138
3.2.3. Правові погляди британських та американських політиків стосовно «українського питання»	143
Висновки до розділу 3	143

РОЗДІЛ 4

«УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ» В УМОВАХ КОНСТИТУЮВАННЯ МОНАРХІЇ ГАБСБУРГІВ ТА РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

4.1. Правові засади дуалістичної Австро-Угорської монархії.....	150
4.1.1. Перші спроби конституювання Австрійської імперії.....	150
4.1.2. Жовтневий диплом 1860 року та Лютневий патент 1861 року.....	152
4.1.3. Дуалістична конституційна Австро-Угорська імперія.....	155

4.2. Конституційна реформа у Габсбурзькій монархії та її вплив на розвиток правової системи Королівства Галичини та Володимирії з Великим князівством Краківським	160
4.2.1. Розвиток австро-угорського конституціоналізму.....	160
4.2.2. Принципи органічного законодавства та самодержавної австрійської держави.....	162
4.2.3. Конституція Австрії 1867 року	164
4.2.4. Основні соціальні права за Конституцією Австрії 1867 року	170
4.3. Крайовий Статут (Конституція) для Королівства Галичини та Володимирії з Великим князівством Краківським 1850 року.....	171
4.3.1. Основний закон для Королівства Галичини та Володимирії у складі Австрійської імперії.....	171
4.3.2. Галицький крайовий сейм	173
4.3.3. Реформа Крайової Конституції та виборчої ординації до законодавчого органу Галичини.....	175
4.4. Судова система Королівства Галичини та Володимирії як суб'єкта імперії Австрії та Австро-Угорщини (1772–1918)	178
4.4.1. Розвиток державного, кримінального та цивільного законодавства після приєднання Буковини до Галичини.....	178
4.4.2. Реорганізація судової системи Австро-Угорської імперії	181
4.4.3. Цісарсько-королівські крайові суди в Галичині	184
4.4.4. Юрисдикція цісарсько-королівських крайових судів у Галичині	191
Висновки до розділу 4	194
ВИСНОВКИ	197
ДОДАТКИ	204
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	215

Наукове видання

Середюк Віталій Юрійович

**ВПЛИВ ПРАВОВИХ ДОКТРИН І СИСТЕМ
НА РОЗВИТОК «УКРАЇНСЬКОГО ПИТАННЯ»
ТА ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ
(XIX СТОЛІТТЯ – ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ)**

Монографія

Коректор *О. І. Новохацька*
Комп'ютерна верстка *А. Т. Гринченка*

Підписано до друку 26.08.2022.
Формат 66×100/16. Папір офсетний. Гарнітура Minion Pro.
Ум. друк. арк. 19,4. Обл.-вид. арк. 15,2. Наклад 100 прим.
Вид. № 3002

Видавництво «Право»
Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
вул. Чернишевська, 80-А, Харків, 61002, Україна
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011

Виготовлено у друкарні ТОВ «ПРОМАРТ»,
вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 5748 від 06.11.2017